



**ИБРАГИМ ЮСУПОВ**

# **БАХЫТ ЛИРИКАСЫ**

**ҚОСЫҚЛАР**

Қарақалпақ мамлекет баспасы  
Нокис – 1955 - Самарканд

Қарақалпақ Мамлекетлик педагогикалық институтының ХХ жыллығына арнайман.

*Автор.*



*ИБРАГИМ ЮСУПОВ*

*Ибрагим Юсупов Чимбай районының 5-Азат аулында Тельман атындағы колхозда 1929-жылы туылған.*

*Оның даслепки қосықлары 1946 — 1947 жыллары, пединститутта оқып жүрген уақытында республикалық газеталарда басылады. 1949-жылы "Жолдас мугаллим", 1953 жылы "Акация гуллеген жерде" атлы поэмалары адеби альманахта басылып шықты*

*Қазир ол В. Маяковскийдің "В Ленин", М. Лермонтовтың "Мңыри" поэмаларын аудару устінде ислеп атыр.*

*Ибрагим Юсупов 1949-жылдан берли Қарақалпақ Мамлекетлик пединститутында старший оқытушы болып ислейди.*

Баспадан.

## ЖЫР УРАНЫ

Шық жырларым қиялымды қақ жарып,  
Шық жалынлы жас жүректен талпына,  
Хызмет қыл шаир атынан сен барып  
Батыр халқым уллы совет халқына.

Шоль тамырын қтықлап жан ендирген  
Жанга канал суларындай сылдыра.  
Бахытлы омир, партиямыз дем берген  
Ғарь қашанда бахытлы жыр тудыар.

Шық жырларым жаудынг жанын зирлетип,  
Сурен салып ҳақиқатшыл тилменен;  
Коммунизм идеясын жыр етип,  
Шалқыт кокке бар даус, бар уньменен.

Данғқы асқан батыр халқтынг тарипин  
Сазға салып жетискен жас камалға:  
Жыр ишинде енг бахытлы жыр болар  
Туылған жыр бзинг шадлы заманда.

Уатанымның тауларының шнгында  
Сунғқар қустай палапанын тулеткен,—  
Сунгги билсин деп ушырар даулға  
Жонелтерде шаир сени жүректен.

Ким Уатанға би опа, ким халққа қас,  
Ким қастиян шын парахат турмысқа,—  
Туйре аяусыз ашкаралап срын аш,  
Берсин жуап ози қылған қылмысқа!

Жырға салмай қзу ғайрат, ықласын  
Дурыс-па сол, шаир изге шегинсе!

Ескиликтинг козге суйел жуқнасын  
Орте аяусыз Щедрин хамь Гогольше.

Харбир созинг оқ орнына жараған  
Бол крағы халқ жауынынг сез ойын.  
Саған жолдас хамь тлеклес харь адам  
Тапсын сеннен озь тлегин, озь ойын.

Гуллендирим шоль дала хамь қумларлы  
Батыр халқым жайған ерлик улгисин,  
Бахытлыман, жгер бери солардынг  
Тудыра алсанг жандай қымбат кулкисин,

Каховкадай ГЭС лер берген нурлардынг  
Бир жылт еткен тогындай-ақ сымдағы,—  
Биз жаратқан Цимляндай зор сулардынг  
Жалғыз тамар тамшысы бол сендағы.

Стокгольм шақырығына қойылған  
Подписындай бир хақ ниет инсаннынг —  
Қудретине атомлар-да сиынған  
Болшеги бол сол уллы куш булканнынг;

Шық жырларым бахыт сазын тербетип  
Шық жалынлы жас журуктен шалқы-да.  
Коммунизм идеясын жыр етип  
Бахытлы омир жаршысы бол баркулла.

Ленинизм нурыменен жайнаған  
Айдын жол бар ашқан саған партия,  
Усы жолда баринен зор жанглаған  
Илес рус жырларынынг артына.

Усы жолда хызмет қлып тайынбай





Узын дарьялар-да белбеу бола алмас  
 Барин жалғап турып буса белинге.  
 Дуњыда ҳешқандай халқ тенг келе алмас  
 Менинг блуимше сенинг елинге.

Бале—апатларды женгген палуансанг,  
 Муҳаббетинг .уллы ҳамь журегинг кенг,  
 Туысқан еллерге сен суйикли Уатансанг,  
 Сенде қаумлар-да тутас халққа тенг.

Невский уйқлаған уллы бесикте  
 Оянудынг ози бир мартебе, хауес,  
 Дангқлы Пушкин кирген ҳарбир есикте  
 Науайының аты-да манггиге сонбес.

Коргенимде теренг ойларға шомдим  
 Ленин жасап турған қамыс отауды,  
 От ишинде полат қлышынгды кордим  
 Сталин Москвадан қуғанда жауды.

Қахарли қсынгда балент аспанда  
 Сқырлаған аязға қус та тозбейди.  
 Батыр перзентлеринг қар ҳамь боранда  
 Жаҳан тағдиринае дарьман излейди.

Коз жетпес шексиз кенг майданларынгда  
 Сауашта марть батыр жанларды кордим.  
 Жаулар журип откен орманларынгда  
 Комирден-де қара тангларды кордим.

Срессенг қахаринге музлаған аптаб,  
 Мириминг тогилгенде музлар ерийди.  
 Сенинг тарпуынга тура алмай шдап  
 Топрағынг астында фашист шрийди.

Ауыр куралларынғ силкинип гурс-гурс  
 Титиретер жер кокти атылған сайын.  
 Сен дарья бойында апарған урыс  
 Путкиллеей озгертеди хауа райын.

Жгиглер сен ушын урысқа киргенде  
 Мартлер жатқанында кокте жан берип,  
 Козинен қан аққан жауды коргенде  
 Блемен, созсиз сен шғасанг женгип.

Россия, Россия! Уатаным менинг  
 Мен сенинг улынгман, емеспен миман,  
 Сенинг топрағынгда есейди таным,  
 Таярман сен ушын болуға қурбан

*1963 жыл.*

## **ПАХТАКЕШ ДОСЛАРЫМА**

Уллы рус халқы мадаткар болып,  
 Сенинг бахытынглы доретти Ленин.  
 Октябрь танғында қайта туылып,  
 Советлик даурде ержеткен елинг.

Кемтарлық турмыста жасадың бурын,  
 Минет отларында жанды жанынғыз.  
 Ақ будайлар ырғалсада атызда  
 Хеш путин болмаған еди нанынғыз.

Кенг Амударьядан су бурқығанда  
 Бир уртлам су ушын сиз бергенсиз жан.  
 Орислерге симай мал шубырғанда,  
 Саулық таппағансыз келгенде миман.



Камалға келтирдипг неше бағларды,  
 Лекин оның миуасына единг зар.  
 Қайғы булты Қаратауды буркеген  
 Диқан коксин кернегенде ыза-ар.

Блекке зор берген аур кетпенлер,  
 Азаппенен токкен манглай терингиз,—  
 Бари басқа ушын нан берген еди,  
 Диқаншылық еткен хасыл жерингиз.

Айтшы диқан достым! Сол бир замянда  
 Сен ким единг, ислеп единг ким ушын?  
 Жат құрсақлар ушын жумсалған сонда  
 Жумыр блегингде қайнаған кушинг.

\* \* \*

Нурлы Октябрьдинг тангы атқанда  
 Озинг азат, журтынг болды абадан.  
 Еркин минет байрағын сен тутқанда,  
 Куш енди бойынга питпес жангадан.

Еркин напес алып ислейсенг енди,  
 Аму жағаларын егип лалазар.  
 Ақ алтынларменен кестелер жерди  
 Сенинг кеулинг янғлы аппақ пахталар.

Жасыл байлықпенен безединг мудам  
 Қызкеткен, Кегейлининг еки жағасын.  
 Бозлар устименен алып отип сен  
 Пахта-Арналардың аштынг сағасын.

Бул куш, бул бахытты паргия берди,

Қадирдан ҳукиметинг берди озинге.  
 Жардемге сансыз машиналар жберди,  
 Ошпес бахыт нуры енди жузинге.

Бахтияр улкенинг садық перзенти,  
 Эй, еркин минеттинг қаҳарманы сен.  
 Сен еккен пахтадан лифас кигенлер,  
 Саған алғыс айтар ҳамь шын кеулден.

Бир гезде "американы" деген атпенен  
 Жерингде тырбиып оскен қауаша,—  
 Сенинг ҳаль-дингкенгди куртып тнымсыз—  
 Раҳатсыз минетпенен қинаса —

Бугин атызынгда жайды шақасын,  
 Пахта —ханасынан ақ алтын аққан.  
 Бул еркин минеттинг шын натижеси,  
 Бул совет пахтасы—бул сенинг пахтанг;

Колхозлы аулымнынг мақтанышы, кани,  
 Бул ошпес дангқынгды жайған жаҳанға, —  
 Бул пахта—душпанға оқ болып тиип,  
 Қудретли куш берген ана—Уатанға.

Совет колхозынынг бахытлы диқаны,  
 Рахмет пахтакеш —қаҳарман халқым!  
 Табысқа жол болсын, пахта мол болсын,  
 Тнышлық минетте жайылсын дангқынг!

*Чимбай, 5-аул, 1950*

## **КОММУНИСТЛЕР**

*(Аркадий Кулешовтан)*

Коммунист—деген созь полаттан қатты,  
 Коммунист—деген созь айбатлы сурен.  
 Маркс, Энгельс бизге берген бул атты  
 Биз туылған жлы—бир асир бурын.

Сол гезде-ақ аз санлы болсақ та бизлер,  
 Кирдик адил сауаш, хаупли сауашқа,  
 Қосықпенен қазамыз капиталға горь,  
 Мейли, жер қанша хауп тудырсын басқа.

Жоқ, биз исенбеймиз қудайға ҳаслан,  
 Уранлар —шарласын гуреске бизди,  
 Жырлар - қайната алсын тамырларда қан,  
 Билмеймиз басқа жыр ҳамь басқа созди.

Миндик биз ҳақиқат мартлик шнгына  
 Коммунизм! Журеклер асығар саған!  
 Тас баррикадалар —бизлерге уя,  
 Байрақлар —қанатымыз, оттай жайнаған.

Коммунистлер хеш қашан ҳалсизлик етип  
 Жаунгерлик байрағын тусирмес қолдан,  
 Ким урыста жғылса, басқасы жетип,  
 Байрақты котерип кетер қайтадан.

Бул байрақ боранларды қақ жарып, бизди –  
 Баслаған сауаштан-сауашқа деин,  
 Коммунистлер деген созди алғанда тилге  
 Кеулим ҳаллас урмай туралмас менинг.

Коммунистлер—иеси айбатлы куштинг.  
 Омирлик гуресшенг қахарман аулад,  
 Бизди шнықтырған Ленин-Сталин  
 Заманлар ушын зор гуреслерге арнап.

Революцияның биз олмес солдаты,  
 Жғылсақ, тусимизге-де кележақ енер  
 Кронштадт, Сталинград окопларында,  
 Уйықлар сол атпенен батыр перзентлер.

Бизге жау соққысы сала алмас ғауға,  
 Исти натижеге жеткеру — мурат.  
 Беремиз коммунар туын ушуға  
 Эй, сиз, орнымызды басушы аулад!

Мен-де журегимдеги гурес отларын  
 Беремен ауладларға-енг хасыл мирас.  
 Коммунистлер!.. Гуресте женгис ураны  
 Тилге алсам журегим тныш тура алмас.

Енг жақын, енг садық, журеги таза  
 Адамларды атайман бул исмименен.  
 Балам хамь баламның балалары да  
 Тлеймен, коммунист болсын шетинен.

Жылдан жылға бзинг қуяшымыз жерден  
 Серпип каранғғыны кушлирек айдар.  
 Блемен, коммунист деп аталар тезден,  
 Еле, дуньядағы барлық адамлар.

## КОЛХОЗШЫ ҚЫЗДЫНГ ҚОСЫҚЛАРЫ

### Ақ алтын

Ашыл-ашыл ақ пахта,  
Қушағынға крейин,  
Жайнап ашыл сен пахта,  
Алтыныңды терейин.

Шырт уйқыда жатқанда,  
Сен енерсенг тусиме,  
Сен ядыма тускенде  
Куш қосылар кушиме.

Сен шғарсанг қолларымнан  
Турли сортқа сайланып,  
Заводлардан отерсенг  
Тазаланып, тайланып.

Фабрикада товар болып  
Жердинг жузин айналып,—  
Бинт боларсанг жаунгердинг  
Жарасына байланып.

Уллы байрам кунлеринде  
Желбирейди байрақлар,  
Сеннен болған сол байрақ,  
Сени халқым ардақлар.

Атағынғды ақ алтыным  
Дунья жузи бледи,  
Қолы жетпей сум душпаниынғ  
Иши ғыз-ғыз куйеди.



Излесенг мени.

Зураат тойы болғанда  
Мени қайдан табарсанг?  
Аулдан сен излеме,  
Москвадан табарсанг—  
Излесенг мени.

Москваға, мартъ жгит,  
Барармысанг бизбенен?  
Бола алмассанг бизге яр,  
"Суйдим" деген созьбенен —  
Излесенг мени.

Болмаса ерлик исинг,  
Мейли жан-да, мейли куй.  
Туылған елге ис етип,  
Бизди суйсенг-елди суй —  
Излесенг мени.

*Кегейли 1948-жыл.*

### **ЖГИТЛЕРДИНГ ҚУТЛЫҚЛАУЫ** (8 март байрамына)

Апа сингли қарындастар жана жан,  
Қутлы болсын шадлы байрамынг қызлар,  
Салем сизге мартъ жгитлер атынан,  
Тағыда табысқа сайланынг, қызлар.

Коз жасынан кеппей кестели шаршы,  
Бир гезде жлады мунглы Гулпаршын.  
Алға басып жырлап азатлық маршын,  
Қутлы болсын алған байрамынг, қызлар.

Бахытқа жол ашқан куш-ғайратыңыз,  
 Ҳадал минетпенен шыққан атыңыз.  
 Бизлерге йош берди жазған хатыңыз,  
 Қуанышқа толсын байрамыңг, қызлар

Камалға келтирип, турмыс пахтасын,  
 Атыңыз безеген хұрмет тахтасын,  
 Бринг жырға болеп омир сахнасын,  
 Бринг саз устасы болдыңыз, қызлар.

Бринг докторлыққа қойғанда ықлас,  
 Бринг студентка—илимге жолдас,  
 Бринг тракторшы палуан қарындас,  
 Ерликте жана-жан болдыңыз, қызлар.

Арал ййдынында балық тулаған,  
 Асау толқын жарға урып шулаған,  
 Сол толқында қорықпай балық аулаған,  
 Байрам қутлы болсын бағадыр, қызлар.

Ҳарь исингиз женгислерге мадаткар,  
 Тарих бетлеринде атларыңыз бар,  
 Жарысқа тус десенг бизлер қаридар,  
 Келинг иске ғайрат салайық, қызлар

## **ХЫРМАН БАСЫНДА**

Танг-да еле атпаған,  
 Журт алмақта тнысын,  
 Брақ-та ол жатпаған,  
 Тоқтатпаған жумысын.  
 Оятқыш уни мотордыңг



Бир қалипте гурилдеп, —  
Зулаған қайыс устинде  
Ай саулеси дрилдеп,  
Машина тур хырманда  
Горекти нандай шайнаған,  
Бир жағынан аспанға  
Шанг атлығып ойнаған.  
Бир жағында шанғалақ  
Ыршып тусип уйилип;  
Аржағында бурқырап  
Ақ алтын тур куйылып.  
Басында қызғын минеттинг  
Иесин кордим талмаған,  
Тунь уйқысы, танғғы аяз  
Қайыстыра алмаған.  
"Бахыт, минет ҳамь табыс"  
Еситилер созинде.  
Уйқыны женгиш бир сауле  
Кордим оның козинде.  
Бул сауле — Уатан сезими  
Саулеси еркин минеттинг.  
Куш алар усы сауледен  
Қайнаған ҳарбир минет кун.  
Бахарде ози байытқан  
Ол, мнау ҳасыл онимди —  
Мотор жрын ол айтқан  
Атызда, жаз кунинде,  
Бугин сол куткен табысын  
Жумақлап хырман басында, —  
Қуанып қарар минекей  
Уйилген аппақ ҳасылға.  
Батыр қоллы азамат  
Қызсын исинг, жарысынг.  
Сондирме ҳеш шалқыған

Моторынгның дауысын.  
 Тассын гузги қырманда  
 Ақ алтын ҳамь минет кун,  
 Моторынгның журиси  
 Екпини болсын минегтинг.

*Халхабад, 1952-жыл.*

## ПАХТАКЕШ БАБА

Маужыраған уйқыға батып  
 Жатырғанда колхозы оның, —  
 Минет йошы бабаны оятып  
 Полат белге узатар қолын.

Тал арасынан ай-да сғалап,  
 Салар оған коздинг қиығын.  
 Кенг кокрек далаға қарап,  
 Баба барар тартып миығын.

Желкилдетип гумис сақалын  
 Оған еркелейди жпек жел.  
 Пахта алып пкирин, қиялын,  
 Шақырғандай: «салем ата, кел!»

Ғарь тупь пахга усынар оған гул,  
 Ерке қызларындай бабанынг,  
 Ойлап барар: "сексенди биыл —  
 Алуыма жоқ—деп—гуманым".

Омир сурип алпыс жети жыл,  
 Не снаудан отсе-де басы.  
 Еле бир жгиттей куши бар  
 Бугилмеген полат тулғасы.

Ақлығындай былдыраи, ойнап  
 Су-да оның изине ерген.  
 Мол зураат жонинде жайлап  
 Жерменен ол тиллесе билген.

Аграном-да қалғандай уйып,  
 Тажрибесин созь қылса гейде.  
 Коз айнегин қисайта киип  
 Мичуринди оқиды уйде.

Минет ету суйген адети  
 Қыз жгитлерменен бирқатар.  
 Женг турилген, кокреги ашық  
 Шел басында шапаны жатар.

Танг шолпаны узатып айын  
 Коркемлетти кун шғар бетти.  
 Тукирди-де атқан насыбайын,  
 Ане иске крисип кетти.

Қызлар қосығы келер қулаққа  
 Киятырған жұмысқа шғып,  
 Қапталдағы участка жаққа  
 Универсалшы барар асығып.

*1952-жыл.*

## **ИНСТИТУТ ЕСТЕЛИКЛЕРИ**

### **1. Альпинист**

Жас альпинист жанбаурдан  
 Барар орлеп балент тауға,  
 Шатыр тгип қарлы шынған,  
 Мартлик данғқы кутер онда.

Батыр оскен жас рустынг,  
 Жургенде отлы жгер.  
 Не дангқы бар Эльбурстынг  
 Ол ормелеп шыкса егер.

Музлы шынгды бағындырған,  
 Жас альпинист салем саған!  
 Сендей, блим тауларына  
 Мен-де шғып баратырман.

Биик блим шынгларына,  
 Мен-де альпинист ормелеген.  
 Шынг басына шғу жолын  
 Уйреттинг ғой маған-дасен!  
*1948-жыл.*

## **2. Диплом алған достыма**

Уядан ушқан жас сунгқар  
 Қанатты кенгнен жайыпсанг,  
 Турмысты озинг ет гулзар,  
 Бахыт келмес ғайыптан.

Шайқалған гулдей жас омир —  
 Жазғы маусим, гулстан,  
 Жулдыздай блим когине  
 Шық жарқырап шғыстан.

Қутлы болсын дипломынг!  
 Блимдарлық белгинг ол.  
 Кенг бахтияр улкенинг  
 Хурметине садық бол.

Қолыңда Ленин томы бар,  
Ол, қуяш—нур сағасы  
Бахыттың онда жолы бар  
Жақтыртқан адам санасын.

Армансыз еткен Уатанға  
Исимиз болсын ылайық.  
Салыныпатқан сарайға  
Кел, биз-де гербиш қалайық.

### 3. Студент жүрегiнен

*(Қарақалпақ Мамлекетлик бирлескен педагогикалық  
ҳамь муғалламлер институтын питкерушилерге)*

Мамлекетлик экзаменди  
Тапсырып болса иркилместен,—  
Студентке қандай бахыт  
Сол кунлер сра шғар-ма естен?  
Шаршау деген ойыңда жоқ,  
Шалқайып таслап шғасанг тысқа,  
Сол куни жас жүрегiнгниң  
Кундегиден соғуы басқа  
Турғандай-ау сол куни ананг  
Манглайыңнан сипап суйип;  
Суйген қзың ол-да саған  
Қутлы болсын айтар кулип.  
Бринши сапар Москваға  
Жолланған жас азаматтай,  
Путевканы қсып қолға  
Тпыршыр жүрек тным таппай.

Мен аулда талим берип  
Озимиздеи жас ауладқа,—



куяш-та батгы асте.  
 Бурылып жол бойынан —  
 хартурли гуллер терип,  
 Озимше бир нарселер  
 сойленип губирленип,  
 Кешки жел, жасыл дала  
 алып кашты қиялымды  
 Бир маҳал сол қиялдыңг  
 жетегинде кеттим ерип:

...Мне мен ер жетиппен,  
 арадан жыллар откен,  
 Коп ктап козден отип,  
 коп оқу орны питкен.  
 Журт бари айтысады  
 "блимли зор жгит" деп,  
 Хурметин ақлауға енди  
 албетте уақыт жеткен.

Жгерли жаслығымды  
 жетелеп жыллар отги,  
 Жазушы болдым, жырларым  
 коп жерге тарап кетти,  
 Қахарман халқ уллары—  
 созь еткен геройларым,  
 Поэма, романлардыңг —  
 енг сонгғы бабы питги.

Барлық жер айтар корсе  
 "жазушымыз киятыр" деп  
 Шғармамды қызлар оқыр:  
 "мнадай... туратур ..." деп.  
 Сонгғы айда жазылған  
 пьесамды еситкенде,

"Сахнаға қояйықлап"

жалынар театр кеп.

Жасы улкенлер хурметлейди

арқамнан қаға-қаға

Уялып бас изеймен,

"рахмет—деймен — аға"

"Делегат болдың" дейди

союздың баслығы келип,

Самолёт таяр мне,

ал, уштым Москваға!

Аспанда баратырман,

Асығып соғар жүрек,

Кеулим альш ушар

"Москва — анажан!" деп,

"Кремль—Кремль! деп

қуанып бақыраман

Қарайман "самолеттен"

томенге енгкейип кеп.

Бир мақальде ... кулағыма—

"додоть!" деген унь уласып,

Албырап шоршып кеттим,

жбердим козимди ашып,

Аспан деп ойлағаным—

жол екен, зорға қалдым,

Устиме бир машина —

келип қалыпты зулап басып.

Машина патпенен келип

қағып кетсе усыманда,

"Масьсаған, жолдас делегат!"

қиял болып-па усыннан-да!







дангқынға танг қалмастай!  
 Айтшы, не куш бар, алдында —  
 басын иип турмастай?  
 Елдинг куши, зор айбаты -  
 дангқлы перзент комсомол.

Москванынг даруазасы,  
 алдында жау гезгенде  
 "Москваға жау кирди" деп,  
 дунья козин сузгенде,  
 Ленинград аспанында  
 қанлы бултлар жузгенде,  
 Жас ғайраттан соққы жеди  
 фашист атлы гезенде,  
 Уллы женгис инабаты—  
 дангқлы перзент комсомол.

Сауашларда, от ишинде  
 жургенингди кордим мен,  
 Алысқанда ажелди-де  
 женгенингди кордим мен,  
 Кордим сени минетте-де,  
 шоллерге жан бердинг сен,  
 Арнап бергим келер саған  
 енг ҳасылын жырдың мен,  
 Жырларымның йош, қуаты —  
 дангқлы перзент комсомол.

Батырлықта Гастеллосанг,  
 орть-найзағай оширген,  
 Ақыл нурынг океандай  
 толқын атып лепирген,  
 Дослық пенен бирлигинг бар  
 бир байраққа бекинген,

Тазалықта пахтадайсанг  
   озь қолынгнан осирген,  
 Намыс туы—сенинг атынг  
   дангқы перзент комсомол.

Он, жас аулад! Атомларының  
   куш қуаты сенде бар,  
 Ғадал мақсет, ҳақиқатлық,  
   шер айбаты сенде бар,  
 Устазынгның ақыл—ойы  
   парасаты сенде бар,  
 Қолда билет—ол хужданынг  
   Ленин аты сенде бар,  
 Жаудынг саған жетпес дады,  
   дангқы перзент комсомол.

Мадаткарынг партия бар,  
   Ленин туы қолда бар,  
 Байрағынгда беккем бирлик—  
   жұлдыз, орақ, балға бар,  
 Усы байрақ жеткереди  
   талай женгис алда бар,  
 Бас аяқты!  
   Эй, жолдаслар!  
   Қайтпай алға, алға бар!  
 Биз Лениннинг марть аулады,  
   Дангқы перзент комсомол!

*1948-жыл.*

### **КОРЧАГИНШИЛЕР ЖРЫ**

Жанга омир ушын гуресте  
 Партия осирген, уйреткен,

Қорқпаймыз урыста хамь исте  
 Тосқынлық, енг аур минеттен,  
 "Халқлардың бахыты ушын алға бас!"  
 Гуресте биздеги уран сол.  
 Сен, барха, корчагинши жолдас,  
 Алда бол, алда бол, алда бол!

Омир ол адамға бир рет  
 Зор мақсетлер ушын берилер  
 Дуньяда халқлардың бахыты ушын  
 Жумсаймыз биз оны, келинглер.  
 Коммунизм - дуньяның жаслығы,  
 Мангги кул, эй бахыт баҳари!  
 Шық жаслық қуяшы шарықлап  
 Тағы-да жоқары, жоқары!

Партия жоллаған жумыста  
 Биз алға кенг адым атлаймыз,  
 Лаулаған отларда куймеймиз,  
 Тасқын су болса да батпаймыз.  
 Гуресте полаттай шныққан  
 Биз баҳадыр аулад комсомол.  
 Корчагинши жолдас қахарман  
 Бархама алда бол, алда бол!

Омир ол адамға бир рет  
 Зор мақсетлер ушын берилер.  
 Дуньяда халқлардың бахыты ушын  
 Жумсаймыз биз оны, келинглер.  
 Коммунизм — дуньяның жаслығы,  
 Мангги кул, эй бахыт баҳари!  
 Шық жаслық қуяшы шарықлап  
 Тағы-да жоқары, жоқары!



Совет инженери фундамент қойып,  
 Даслепки гербишинг қаланған кунде.  
 Сени "жансын" деди ылақтырды от  
 Батыста қутырған фашист гезенде.

Батыр қалалардың мартъ генералы —  
 Атланды Москва берип команда.  
 Севастопольменен қолға қол берип  
 Душпаннан қорғадың ана-Уатанды.

Уллы Уатанымның қорғаны етип  
 Мартълерди узаттың майдан таманға.  
 Сонда жайлар салып, жоллар дузетип,  
 Гуресте жеткердик сени камалға.

Сенде камал тапқан ҳарь завод, ҳарь жай —  
 Бесжыллықлар перзенти, бахтияр адым;  
 Коммунистлик қоллар келтирер баржай  
 Совет қаласының қурылыс планын.

\* \* \*

Қашан уни ошип фашистлер себил  
 Аққанда дарьялар тазарып қаннан,  
 Елде кулди тағы парахат омир,  
 Қайтып коммунистлер қанлы майданнан.

Жане қушағында қайнап қурылыс,  
 Жанга кошелердинг қойылды атлары.  
 Токтың журисиндей маужирип турмыс,  
 Қызды ондиристинг комбинатлары.

Бағларынғды бахыт самалы желпип,  
 Қутлықлап Москвадан қарады қуяш,

Тнышлық баҳаринде ҳамь жарды буртик  
Маркс кошесинде егилген ағаш.

Бес жыллықтынг тунгғыш перзенти сенде —  
Институт қойнында ауладынг мынгсан—,  
Лениннинг томларын, Пушкинди ҳамь-де  
Тоқыр санасына, уйренер оннан.

Блим ышқысында, ашылған гулден  
Сенде гуллегенде жаслығым менинг,  
Қурылыс кунлеринде шаршауды билмей  
Қаладық бизлер ҳамь тасынгды сенинг.

Жаслық, ықлас данин сеуип жеринге  
Жане гулленсин деп келеси маҳаль,—  
Келешек атынан кошелеринге  
Субботниклер жасап отырғыздық тал.

Жанга турмыс қайнаған кошенгпен журип,  
Қушағынгда блим алдым, ержеттим.  
Озим еккен ларақларда саялап,  
Сенде енг бахытлы жырлар дореттим.

Ой, суйикли қалам! Аму суларын  
Тартып Қызкеткенде йошқан ағыслар,—  
Гул омиринг ҳамь шадлы музыкаларынг  
Бари —бари маған зауқлар бағышлар.

\* \* \*

Июль ақшамы. Мен балконда турып,  
Мне, жас тулғанга тикпектемен коз.  
Откен корнислерден қалмапты ншан  
(Бул жерлер шанғытқан боз еди бир гез).



Кокке мойын созған салтанат қурып,  
 Заулим трубалардан будақлар тутин,  
 Онда "тоқ-тоқ" еткен завод тур журип,  
 Тасқын шаирлықтынг йошы ғой бул унь.

Ильич шрағлары тал арасында  
 Жулдыз шоғырындай нурланар балқып,  
 Аспальт кошелердинг сым гузарында  
 Женгил машиналар барады қалқып.

Хукимет уйининг алдынан баслап,  
 Қайтпас хамь айбатлы қадемлер таслап,  
 Рабочийларынг отер... оларды корип,  
 Кеулимде қуаныш ойнар халласлап.

Суйдим олар айтқан жаунгер жырдан  
 Манггиге жанглауын омир кушағы.  
 Суйемен харбир станогынгнан  
 Шашыраған гаухардай ушкынды тағы.

Суйемен, харбир кварталынгда  
 Питкен хамь басланған жанга жайынгды,  
 Қурылыс кунлеринде танг кушағында  
 Жумысқа асыққан адамларынгды.

Суйемен пайтахтым Москвадан келген  
 Поезд қышқырығын тынглауды сенде.  
 Байрақлар астында, сапта кошенгнен  
 Байрам кунлеринде отуди хамь-де.

Карапайым рабочий онер корсеткен  
 "Женгис" паркынынг сол эстрасын,—  
 Суйемен айнангнан тынглауды кеште

Ҳамь Чайковскийдинг симфониясын ....

Аму бойын нурға абадан етип,  
Тангларда тауланып шыққанда қуяш—  
Жасыл жапрақлардан жилауа корсетип  
Безенген коркинге козлерим тоймас.

Бул уллы Уатаннынг шғыс коксинде  
Жангадан қаланған кошесисенг сен,  
Бахыгынг қуяш нурларындай раушан,  
Келешек талайынг жане-де коркем.

Ой, қадирдан қала! Аспанынг бойлап  
Аэродромынгнан ушқым келеди.  
Москвадан кунди кушқым келеди,  
Тилде жыр, журекте қуаныш қайнап.

\* \* \*

Айтшы қурылысшы достым жас рус  
Коргенинг барма еди бул жерде сира  
Квартал бойлаған қызғын қурылыс  
Жасыл кошели бир бахгияр қала!

Бул қала Москванынг бир жас аулады  
Тныш минетпенен дослықтан туған.  
Шоллерде усындай жас қалаларды  
Жарату бахытғой Сиз бенен маған!

Сауир самалындай ерте коклемги  
Оятқан жас саруи таллар буртигин,  
Коммуна бахарининг жупарлы леби  
Мне, оны желпип осирер бугин.

Тлеймен, мен онда ГЭСлердинг нуры  
 Қуяштай парласа кешелеринде.  
 Ондирис арнасы тағы-да шарқ урып  
 Тролленбус қайнаса кошелеринде....

Мейли, қара кушлер қутырсын, урсин —  
 Жасару, гуллену салтымыз бзинг.  
 Жанга қалаларды орнатар харь кун  
 Партия баслаған халкымыз бзинг.

"Мен блемен, бағлар оралар гулге,  
 Мен блемен, қалалар болар —  
 Шаир айтқандай-ақ—совет елинде  
 Қашан, жасап турса бундай адамлар".

*1952-жыл, Нокис.*

## **РУС АДЕБИЯТЫ ҲАҚҚЫНДА ҚОСЫҚ**

Уллы рус халқын суйген инилик журекпенен  
 Суйемен рус жры, мадаткәр лирам менинг.  
 Ҳеш қандай қолдан келмес ескергкиш орнаттынг сен,  
 Данко журегиндей сенинг журегинг.

Лицей бағларынан баслап Сибирьге деин  
 Есимде, Уатан, ерк ушын қуғын коргенинг.  
 Панг мырза, патшалардың, ушырып сен зарресин  
 Тауларда жасынлай ойнап жургенинг.

Гоголь ҳамь Щедринннг кулкисименен туйреп,  
 "Жаузлық, бузақылық ордасын қират" дединг,  
 Езилген дикан тлегин арманын алға суйреп,  
 Мунглы бурлақларға бахыт излединг.



Сур жлан, пингвинлер қсылып жатты деми...  
 Сенде бар Корчагиннинг мартлиги қайнап тасқан  
 Ҳамь Маяковскийдинг полаттай нық қадеми.

Женгилмес теориядан саған шын қуат берип,  
 Партия жоллады сени енг уллы хызметке.  
 Туысқан жүрек жырлары ағылды саған ерип,  
 Еристинг енг жоқары дуньялық зор хурметке.

Қахарман халқлар сози суйикли совет жры  
 Коммунизм куруда сен бзинг откир курал.  
 Ҳатте сен рухландырып Вьетнамлық солдатларды  
 Топылдыңг халқ жауына штык ҳамь бомба мсал.

Суйемен рус жры тенггерип сени жанға,  
 Мен тамшы болсам, сенсенг қуйылар арнам  
менинг.

Ҳарқашан жырдыңг кенин қазуға атланғанда  
 Озингсенг талим берип уйретер анам менинг.

*1954 жыл, Москва.*

## ЕРКИНЛИК ЖЫРШЫСЫНА

*(Пушкинге)*

Лицей бағларында басланып бахар,  
 Ойнап дарақларда коклем жилуасы,  
 Сенинг қиялынгды тербеткен сахар  
 Қалғып мазурканынг мунглы намасы,  
 Ширин уйқылардан сен кешип сонда  
 Мунглы Татьянанынг коз жасыменен  
 Жас кеулингди қайғы басыи турғанда  
 Табыстынг еркинлик музасыменен.  
 Еле ол уақытта лирикаларынг,

Еле дорелмеген, таппаған камал,  
 Еле жырларынгды тынглай алмаған  
 Буйра шашларынгды желпиген самал,  
 Лекин, журегингде толқыған сан мынг  
 Ойлар жатар еди Кавказ тауындай,  
 Тенгсиз аур омири ана Уатаннынг  
 Жаслық жгерингди лаулатты сондай.

Сен кординг: бир топар қузғынлар ушын  
 Инсанияттан кешкен жуенсиз зангды.  
 Сен кординг, еркинликги панжесименен  
 Булықтырған тилсиз, жабайы ангды.  
 Сен кординг, тутқында рус қзының  
 Азатлық ышқында ортенген жанын.  
 Кординг, ҳақ гуреске тускен перзенттинг  
 Қанлы дар астында тогилген қанын.  
 Сол кунде аспанда қанлы булг кошип,  
 Дарақлар жапырылып, ургенде боран,  
 Толқыны тулаған тенгиз бойында  
 Сени корген еди қайғылы ананг.  
 Сонда қабақ туйип, тонип тенгизге  
 Жар таста турғанынг маған-да аян.  
 Ынгранган толқынлар жағаға соғып  
 Шулап назерингде жатты океан.  
 Уатан шақырығын тусирип еске  
 Ашулы кок тенгиздиги шауқым ҳауазы,  
 Сени ымлар еди қызғын гуреске  
 Глинка ойнаған еркинлик сазы.  
 Уллы рус халқының женгилмес рухы  
 Жаунгер жырларынгның найзасы болған.  
 Даул арасында умит жулдызы  
 Сени шақырған хамь интизар қылған.

Қызғын гуреслерде омиринг отип,

Олмес жырларында сақланды жанынг,  
 Россия жеринде жайнатты шешек  
 Журегинген тамған адули қанынг.  
 Жуйрик қалемлердинг мадеткары сен,  
 Бугин иске асты куткен арманынг.  
 Залымлықтынг сели баса алмады,  
 Гурес ушқынынан лаулады жалын.  
 Журегине басып сенинг жанынгды  
 Россия силкинип турды уйқыдан.  
 Сибирь тупкиринде-де еркинлик жанглап,  
 Тас-талқан болды сол қарангғы зиндан.  
 Заманлар бойында қалды сеннен ат,  
 Сени адил тарих умытсын неге!  
 Олмес рухынг жрынгменен саламат  
 Миллион журеклерде жасар манггиге.

*1948-жыл.*

## К А В К А З

"Уатанымның татлы  
 жрындай корип,  
 суйемен Кавказ".  
*М. Лермонтов.*

Кавказ, салем, жасыл таулардың себи,  
 Салем жер қундызы, гулге безенген!  
 Уатан ышкы менен суйемен сени,  
 Тау жырларын суйген журегимменен.  
 Балалық жылларымда мен сени кордим,  
 Бетлеринде Пушкин жазған ктаптынг,  
 Лермонтов қалеминен тоқылған жырдыңг  
 Ғарбир қатарында сен шешек аттынг.  
 Сонда тербеп ақыл-хушымды алған  
 Шаирлық музасындай сендеги шрай,

Шаир жырларына илесип, саған —  
Балалық қиялларым ушқанды талай.

Ана қушағында жатып суть емип,  
Тамсанған бахытлы наресге қусап,  
Баурынгның жабайы гуллерин терип  
Журмен бир улынгдай қойныңда жасап.  
Жоқ, мен даул узген жапырақ емеспен,  
Жрым-да, озим-де бахтияр ҳамь шад.  
Сен-де сургиидеги шаир жрындай —  
Қайғылы емессенг, омиринг абад.  
Мне, ингкар қылған қойныңда турман  
Эй, гоззалы бзинг бахтияр елдинг!  
Ақ алтын елининг далаларынан,  
Шалқыған Амудинг жағаларынан,  
Бахытлы шопанлардан, пахтакешлерден,  
Салем Қаратаудан аелдим саған.

\* \* \*

Азанда дарьяны орлеп екеумиз —  
Шықтық шынг басына сени коргели,  
Баслап алып журди альпинист бир қыз,  
Ой, сонда коркинге баньт еттинг мени:  
Қиятас астынан унггип жол салып,  
Шабар сайды қуып бурқыған сулар,  
Жылтыр қой тасларды қушаққа алып  
Жасыл жағалардан ентигип зулар  
Хамь қулар тик жардан томенге ҳарлап  
Зауқлы орь тасқынның сарқырамасы...  
Алып қашты сонда ойымды урлап  
Ол жерден басланған таулар халқасы.

\* \* \*



Тауға ормелеген айланба жолда,  
 Барар жуйрик "газик" тоғайға крип,  
 Жасыл онгирде ҳамь отлақ жылғада  
 Ызғыған "альпинист қойлар" журь орип,  
 Тоғай артындағы шынғды айланып,  
 Мне бунда шықты сол "газик" зулап  
 Шофер достан сонғғы почтаны алып  
 Қалды шопан жгит кеулли, қунақ...  
 Қзыл черепицалы ақ жайды нускап  
 Альпинист жолдасым тил қатты маған:  
 "Бунда миллион қойлы совхоз тур жасап,  
 Данғқлы шопанлар бар тауды жайлаған.  
 Олар — мал осиру исине маман  
 Олар — ҳамь альпинист, шынғ хукимдары,  
 Бунда сай жоқ олар соқпақ салмаған  
 Хамь олар баспаған тау жоталары.  
 Бизлер-де олардың силтеуименен  
 Музлы қыснақлардан отип адаспай,  
 Тосин булт аймалап, буркит бекинген  
 Шынғлар шоққысына мингенбиз талай" —  
 Дегенде, жолдасым нускаған туста  
 Коринди Эльбрус — қос оркеш, думан,  
 Қарлы шынғ, Кавказдың гоззаллық данғқын  
 Баянлап турғандай туйылды маған.

\* \* \*

Сарқырама жанында иркилип қарап  
 Созин дауам етгги альпинист тағы,  
 Бзинг қарсымызда турды булдырап  
 Тау баурында қызған қурылыс ошағы.  
 Тнышлық минеттен ҳауиж алған жумыс  
 Дауь машиналар журь тасларды гуреп,

Балки, бунда бугин басланған қурылыс  
 Ертенги бир ГЭС тен бергендей дерек.,  
 Қуандым Кавказдың жанга омирине,  
 Қуан альпинист қыз, сендағы қуан!  
 Буннан-да Эльбрус коринер, ане,  
 Ел дангқын баянлап турғандай маған.

Гул тоселген шалғын алапты бойлап  
 Қайтып жеттик мне қала қасына,  
 Алма ағашларын аралап жайлап,  
 Жасыл тобелердинг миндик басына.  
 Коркем қала жатқан етекте — бунда  
 Нарзан булақлары молдир су шашар,  
 Құлпырған корниси курорт тангында  
 Уйқыдан оянған арудай мсал.  
 Қиялым қала устинде тныс алғандай  
 Суйсине коз салып турғанда оған  
 Бахытлы омир дангқын баян қылғандай  
 Буннан-да Эльбрус коринди маған...

\* \* \*

Кавказ

Мақтан,

Қуан болинип санге,  
 Қадирдан тау ели, туысқан улкем!  
 Омiring бахтияр, шад, абадан хамь-де  
 Совет адамының жанындай коркем.  
 Сени бир гезлери буып қинаған  
 Ҳазир жоқ сол тилсиз, жабайы қудирет,  
 Қойныңды абадан еллер жайлаған,  
 Мангги бауыр басқан дослық хамь хурмет.  
 Сендеги азербайжан, черкес, грузин...  
 Бари бари маған туысқан, жолдас.

Табыстырған бизди астында нурдың  
 Рус аспанында балқыған қуяш.  
 Елимнинг шексиз ҳамь гоззаллығына  
 Шыңларынг басында турдым суйсинип,  
 Буркит парьуазындай йош келип сонда  
 Сездим Эльбрустай бахтымды биик!  
 Хош бол корискенше, жасыл тау ели!  
 Сен-де хош альпинист қара козли қыз!  
 Қаратау баурында жургенде сени  
 Хамь Кавказды мақтап журермен созсиз

*Касловодск, 1952-жыл.*

### **КИСЛОВОД-КАВКАЗ СУЛУЫ**

Тау қойнында бар деп ойла бир қала,  
 Кошесинде гуллер оскен ырғала,  
 Сол деп ойла сулу тори Кавказдың  
 Тау басынан коз куантқан нурлана,

Ол жерлерде мен-де шалқып жургенмен  
 Қайнап жатқан булақларын суйгенмен.

Жуйрик поезд таулы жолда тынбаған  
 Кунде буған миман келер мынглаған  
 Алтай қзы черкес жрын уйренип,  
 Жас осетин озбек сазын тынглаған

Араласқан алпыс миллет халқы бар  
 Дослықпенен сайран етип шалқыған.

Асып отип гуркиреген озегин,  
 Шық устине "Қарағайлы тобенинг"  
 Шын ажайып талантпенен тоқылып,

Тауға жайған глемғой бул дер единг

Онгиринде алма ағашлар шайқалар,  
Тамылжыған шиелерден қан тamar.

Буалдыр тунь комкерип тау жиегин  
Шынглар жатар булгқа аргып иегин,  
Жулдызларын алғандайсанг уыслап,  
Жер буркепер сонда думан желегин —

Ай сғалап текте бултлар артынан,  
Қала устинде жер отлары жарқырап.

Алтын шашақ нур шашырап балқыған,  
Куяш шғар "Қзыл тастынг" артынан.  
Гумис думан серпилгенде маужырап  
Коркем курорт ашылғанда алдыңнан

Ақкуудайын макан егкен кол бойын  
Заулим аппақ жайларын айт сен оның.

Мангги салқын сая астында сай жатыр,  
Брғийды су тaстан шегип айбатын  
Сайлардан-да сезгендейсенг Кавказдыңг  
Ожет рухын, сулу жанын, ғайратын,

Бурынғыдай толы емес мунг арьманға  
Еркин зауықлы унь шғады оннан-да.

Сирень гуллер арасынан сай қуып,  
Созылған жол устинде журт қымғуыт  
Жаслық жры "Айна колден" жанглайды,  
Фарры шахтёр журь анекей гул буып.

- Журь кемпирим, журь жаслардынг қасына
- Қойшы Миша-ау, қарашы ақ шашынга.

Фонтан суы шапшыр усап снапқа  
 Молдир нарзан жатар ойнап булақта.  
 Келтиргендей коркем табиғат мақамын  
 "Қонгыр тастан" жыр еситилер узақта

Онда грузин ағызып саз арнасын,  
 Баян менен сойлестирер зурнасын....

Жан булақлар! Жаслығымдай лепирген  
 Қайнанг шалқып азайманг, ҳеш кесилменг,  
 Журсемдагы Амударья бойында  
 Суйиклимдей сиз кетпессиз есимнен,

Хош коргенше! Гулге мангги безенинг,  
 Сизде менинг озь уатаным, озь елим.

#### ЕСКЕРТУ

"Қзылтас", "Қонгыртас"— Кисловодскийдағы тау тобешиклери, бул тобешиклер узақ отмиште атылған булканлардан пай да болған. "Қзыл таста" В. И. Лениннинг бронзадан тауға ойылған бюсти бар. "Нарзан" — Кавказдағы минерал булақларынынг суы, "батыр су" деген маниде. Бул булақлар дауалану жонинен улкен аҳмиетке ие. "Айнакол" ("Зеркальный пруд") қала бағындағы енг бир сулу табиятлы ҳауыз. Журна грузинлертинг музыкалық инструменти Сирень — гүл.

*Кисловодск, 1952 ж.*

## ЛЕРМОНТОВ ТУРҒАН УЙДЕ

Болдынг-ба Машук тауында?  
Етеги қандай гул жайнар  
Ғамь оның жасыл баурында  
Кишкене ғана бир жай бар.

Есигин ашып енгенде  
Ишинен жасыл бақшанынг,  
Шалқыған сулу сезимге  
Боленди менинг жас жаным.

Айнасы ашық, ози жоқ,  
Қосығы жатыр питпеген.  
Илули қалған пистолет  
Оқлаулы шғар кекпенен?

Биргезде бунда бир кси  
Узақта ангсап озь елин  
Кавказдың уллы жыршысы  
Откерген жаслық омирин.

Бул жайда тапқан камалын  
Жаунгер сазы гурестинг.  
Шаирға шаққан мунг зарын  
Қаракоз қзы черкестинг.

Бул жерде, Кавказ шнгында  
Гуллердей оскен жайқалып, —  
Туылған қосық қуғында  
Кормеди оттан тайсалып.

Суық полат қанжардай,  
 Жырлары кекке шарланып,  
 Зулымның коксин жаралай  
 Кадалған талай ол барып.

Жаузлықпенен ол сонда  
 Қаймықпай тұрып алысқан.  
 Патшаның қолы оны да...  
 Ншанаға алды алыстан.

Гуресип олди олерде,  
 Олмеди жры, брақ-та.  
 Қалса да ози бул жерде  
 Даусы жанглар узақта.

Бахытлы енди халқы-да,  
 Ели-де кирден жуылған  
 Кавказда омир шалқыса,  
 Жры-да шадлы туылған,

Айнала сулу гул еккен,  
 Машукта оның уйи бар,  
 Ол уйге ҳарьбир журектен  
 Мухаббет нуры куйылар.

*1952-жыл, Пятигорск.*

## **ОЗБЕК ҚЗЫ ГУЛСТАН**

Оскен жеринг бахтиярлар улкеси,  
 Халқы мсал бир адамдай туысқан.  
 Қайта туған кун шғыстыңг еркеси  
 Салем саған озбек қзы Гулстан!

Гулстан!

Ядынгда-ма? Бизлер бир жыл, бир кунде  
Институт босағасын атладық,  
Сен Ташкентте, биз Нокисте жургенде  
Сағынышты айралыққа сатпадық.

Ядынгда-ма "Басу сайдынг" бойында,  
Дем алыс кун гуллер терип жургенинг?  
Жазғы кеште, айлы туннинг қойнында  
Бир омирге дослыққа қол бергенинг.

Гулстан!

Сенинг омиринг қусап доланып баҳар  
Ашылғанда бағларының лаласы,  
Аму бойларынан гуллер усынар  
Сени суйген қарақалпақ баласы.

"Сағындым" деп, хат жасыпсанг жақында,  
Жберипсенг естеликке орамал  
Деп жазыпсанг: "Гулстанды сағынсанг,  
Уллы қурылыс майданынан хабар ал".

Гулстан!

Уллы қурылыс майданына баруға  
Сен атланған куни мен де шыққанман.  
Тнышлықтынг данғқы ГЭС-ин салуға,  
Сенингдағы келерингди уққанман.

Мне бугин қолда диплом еки жас—  
Тағы ушырастық асау дарья бойында,  
Мен инженер, совет қзы —сен врач,  
Женгдирмеймиз олимге-де, қиынға.



Гулстан!

Ерик гуллериндей аппак тсингнен  
Онгиринге нур тогилер кулгенде,  
Ярға уапа, елге садық бол деген  
Уатан-ана саған бахыт бергенде.

Жандай достынг Чимбайлы қыз екеуинг  
Бир тустингиз мол блимнинг жайына  
Бирге оқып, бирге ойнап, бир журип,  
Бир отырып кесте токтинг шайыға.

Аспирантка болды достынг бул кунде  
Қарамық коз қарындасым ол менинг  
Корсенг еди, Москваға кетерде  
"Бахытлыман ,ағажан"деп кулгенин...

Гулстан!

Назер сал сен, анау ески шғыста,  
Азап шеккен коп еллердинг халқы бар.  
Онда қызлар козин сузип алысқа  
Торға тускен кумыры кустай талпынар,

"Мангги бахыт кулген бир ел бар"десип  
Кеше олар ертек етип айтысса,  
Англамақта бугин омир шынлығын,  
Бахыт жели ескенлигин қай тустан,

Гурес сазын тербеп онда самаллар  
Тарип етер азат шғыс еллерин,  
Иран қзы Гулбахрамға сбырлар  
Желпигенин қайсы жердинг гуллерин.

Айтар Қтай тауларының музлары  
Ерип, тасып богетлерди бузғанын,

Бахыт ушын, омир ушын ерк ушын  
Кескилескен мартъ Корея қызларын;

Айтар совет қызларының ырқына  
Шоль қудрети таслим болын турарын,  
Бугинги кун зор дарьялар бойында  
Иске кирген қурылыслар планын.

Гулстан!

Мангги тныш омир ғамын ойлайсанг  
Кеулинг коркем ферғананынг жериндей.  
Аппақ халат ишинде сен қандайсанг.  
Кулпырасанг ақ пахтанынг гулиндей.

Сен бахыттынг мол булағын ағыздыңг  
Тнышлықтынг данин септингг мудама.  
Тенг деп болмас саған Нью Йорк, Париждынг  
Трофейден<sup>1</sup> маржан таққан мадамын.

Бахытлысанг совет қзы дуньяда  
Шадлы қосық-бахытынгның гуасы.  
Алғысынғ коп уллы Сталин данаға  
Ол бахыт ҳамь еркинликтинг куяшы.

Арманынгды ҳақиқатқа жегелеп,  
Кушағына ендирген бул турмыстынг,  
Алғыс айг сен, шын тлеклес, ер журек  
Алтын шашлы қызларына рустынг.

Гулстан!

Мне тағы баҳар келди гуркиреп,  
Биз турыппыз асау дарья устинде.

---

<sup>1</sup> Трофей – олжа мәнисинде.

Толқын шабар урқкен ангдай дуркиреп,  
Оның срын айтқызғандай куш кимде?

Ол куш бизде!  
Бизде су хамь жерлердинг  
Журегине қол саларлық қару бар.  
Партия дузген планларда-шоллердинг  
Қойнынан гул, сулардан нур алу бар.

Гулстан!  
Мақсет еткен коммунизм шынгларын  
Уллы жолда баратырмыз шгыстан,  
Кеулингде бар айтшы, қандай арманынг  
Гул жайнаған озбек қзы Гулстан?  
*1952-жыл, Ташкент.*

**ЕКИ ҚОСЫҚ**  
*(Темир жол қурылысына)*

I

Кормесекте есitemиз,  
Халқым артта қалған еди,  
Ол уақытта откен кунлер—  
Омир емес жалған еди.

Сапар талап қлар болса,  
Базардан зат алар болса,  
Бир қалаға барар болса,  
Жаяу адым урған еди.

Танглайға жабысып тиллер  
Гулин излеген бул-биллер,  
Қия шолде қзыл гуллер,  
Арьман менен солған еди.

Қара козлерге шанг толып,  
 Қарға адым жерлер мунг болып,  
 Жол таба алмай қумды шолып,  
 Басқа қайғы салған еди.

Енди бугин гулстанда  
 Халқ боленип нурстанға,  
 Қзыл қия шолстанға  
 Полат жоллар салажақбыз.

Экспресс— қаназатта  
 Жетип гозлеген муратқа  
 Москва—Ленинградқа,  
 Сайран егип баражақбыз.

Кеуллер дарьядай тасып,  
 Неше қала қырдан асып,  
 "Алты айлықты алты басып  
 Жер танабын алажақпыз".

Жақты берген жер дуньяға  
 Жан Москва мехрибанға,  
 Туысқан уллы партияға  
 Барып салем бережақпыз.

Хуждан менен ғайрат салып,  
 Жумысты тез қолға алып,  
 Зор табыстынг сазын шалып,  
 Уллы тойда туражақпыз.

## II

Эй, сахралар бахтынг болмақ зияда,

Аш қойныңды палуанларым баратыр.  
Саған шексиз полат жоллар салмаға,  
Аш қойныңды палуанларым баратыр.

Аму жағасынан ерлер атланды,  
Хорезм, Туркменнен шерлер атланды,  
Орь кокирек жаунгерлер атланды,  
Қыз-келиншек, жауанларым баратыр.

Бари таяр болды керекли затлар  
Жалпы атқа минди ол азаматлар,  
Тепсе темир узген мынг-мынг фархадлар  
Иске жаулан урғанларым баратыр.

Баурман ел бирге соққан жүреклер,  
Қолға алса питпей қалмас тлеклер,  
Женглери турилген жумры блеклер  
Минет суйген палуанларым барагыр.

Енди сеннен қашар жыртқыш англарынг,  
Қутлы болсын айтар атқан тангларынг,  
Бурқырап аспанга шғар шангларынг  
Миннетлеме алғанларым баратыр.

Сенинг еспе қзыл кумынгды есип,  
Сени булықтырған буғауды кесип,  
Тоннель жасап асқар тауларды тесип,  
Жол тартуға палуанларым баратыр.

Қушағынгда жоллар сайрап кетежақ,  
Шоп шықпаған қойныңа гул птежақ,  
Коммуна поезды сеннен отежақ,  
Миннетлеме алғанларым баратыр.

Биз атлансақ қурыр қайғы-аламат,  
Шын минетке басын иер "карамат",  
Ел ғамхоры партиямыз саламат,  
Халқ арьманы иске асып баратыр.

*1947-жыл, Хожели.*

## СССР-ҒА ОСЕК ТАҒУШЫЛАРҒА

*"Самал сепкен даул жинайды"*  
(рус мақалы)

Кок тенгиз артында, дауллы тунде,  
Улыр кокке қарап бир топар шағал.  
"Неге нур балқиды айдыңг жузинде?"  
Соны кунлер олар, қорқыныш табар.  
Ксининг қорасынан урларда таук  
Сол бир ай оларды ашкара етер,  
Урыға қашанда-да ай нуры хауп,  
Қашанда, нур оныңг басына жетер.  
Ал, снын бузбастан ай жузер кокте.  
Қайтип нурдан безсин, "тур— деп — анг улыш?"  
Сонда шағал даусын мазақлап текте  
Тенгиз жуап берер асте жанғғырып...

"Совет халқы урыстынг тарепдары" деп,  
Тенгиз жағасында улып тнымсыз...  
Озгенинг тнышлығын, бахытын кунлеп  
Ғамь-де кесек атқан — қалар комусиз.  
Тнышлықты суйер, сақлар елимиз,  
Мейли, даурық салып ғамь дабыл қаққыз,  
Ғамме блер соны: жеп жургенингиз—  
Гитлердинг аузында шайналған саққыз.

"Кемеге мингеннинг жаны бир" деген,  
 Жолыңгыз сол, демек, тағдирингиз сол.  
 Тунғыық тубине баслар сенлерди  
 "Маршалл планында" сызған қара жол.  
 Оттан қорқу даурин тарихтан соранг,  
 Жоқ, биз табынбаймыз жаққан отынга.  
 Ҳеш халқ-та инанбас Уолл — Стриттинг  
 "Демократия ашқан қараматына"...  
 Гитлердинг сарқытын жеген мырзалар  
 Кунди сондируге кушингиз жете-ме?  
 Жар басында шағал улығанменен  
 Кокте алтын айдыңг нуры кете-ме?

### УЛЛЫ ҚТАЙ МАҚАЛЫ

Дуньяныңг барлық халқы аяқ қосып  
 Бир уақта жерди тепсе, жер силкинер.  
 Дуньяныңг барлық халқы урт толтырып  
 Уплесе, даул турып, кун гуркирер.

*1950 ж.*

### УЛЛЫ БАЙРАМ ТАНГЫНДА

Май тангы Москвадан жайып қулаш  
 Басқанда баурына кенг Уатанлы—  
 Ентелеп кок жиектен алтын куяш  
 Шықты-да алғыслаяы миллионларды.

Бахытлы халқ жузиндей нуры балқып,  
 Орледи ол ҳауайы аспан гумбезине.  
 Қалалар байрам туын тиккен шалқып  
 Жатты колбеп шағылысып кун козине.

Лениннинг тауындағы жайлар биик  
Тобеси шаншылардай булт тосине.  
Аспанда-ақ байрам тангын алды суйип,  
Котерип илим дангқын енгесине.

Рустынг қарағайлы тоғайындай,  
Трубасы заводлардың ийин треп  
Сулары кок Цимлянның қуанғандай  
Корип бул байрам тангын бринши рет.

Перзенти жанга дангқлы бесжыллықтынг  
Куйбышев, Каховканынг шамларында —  
Белгиси коринер зор таярлықтынг  
Жарқ етип байрам кешин қарсы алуға.

Каналдан толқып аққан суы қосылып,  
Балығы бир-брине араласқан—  
Анамыз Волга, Дон-да кенг косилип,  
Қутлықлап байрам тангын қушақласқан.

Колхозлар алды кутип байрам кунин  
Байытып жасыл байлық алтын егис.  
Треги тнышлықтынг—совет ели  
Котерди байрам туын кокке тегис.

Еркин ойнап тнышлық кептерлери  
Ушып журь аспанында азат елдинг,  
Ағылар сансыз қуслар коптен бери—  
Жетуге байрамына бзинг жердинг.

Ал сонда байрам тангы бурынғыша  
Кулуге адеп сақлап алле қалай.  
Телмирип қуяшқа бир қарады да



Турды ол озь козине ози инанбай...

Май тангы ҳарь келгенде адеппенен  
Сғалар Кремльдинг терезесин,  
Байрамды Компартия қарсы алды  
Басқарып уллы халқынғ мерекесин.

*1953-жыл, Москва.*

### **ҲЕШ ҚАШАН!...**

-Тнышлық - куш тасқынына  
Жар тас богет болар-ма?  
Ит улыса асқынып,  
Кошкен каруан тнар-ма?  
- ҳеш қашан, ҳеш қашан!

Бреу аул қаланғды  
Таласа хамь ортесе,  
Олимге жас баланғды  
Берерме единг "бер" десе—  
- Ҳеш қашан, ҳеш қашан!

- Долларға ел басқартып,  
Занг шғарып озгеше,  
Бахытынғнан бас тартып,  
Безерме единг "без" десе?  
- Ҳеш қашан, ҳеш қашан!

- Биз - "жоқары", сен - "томен"  
Мен - "хожа", сен - "қул" десе,  
Айт жуапты келтеден,  
Не дер единг сен есе?  
- Ҳеш қашан, ҳеш қашан!

Қурғаныңды қиратып,  
 Еккениңди тақырлап;  
 Кетпек болса жайратып,  
 Жатар-ма едіңг мақуллап?  
 - Ҳеш қашан, ҳеш қашан!

Омирге бреу қас болып  
 Егип жатса олимди,  
 "Кормедим" деп тас қлып  
 Жумармысанг козингди?  
 - Ҳеш қашан, ҳеш қашан

- Олай болса кел сапқа  
 Ҳақ ниетли, ҳей адам!  
 Империалистлик планлар  
 Иске аспасын -  
 - Ҳеш қашан, ҳеш қашан

*1953-ж.*

## **КОЛЕНГКЕ МЕНЕН ЭЛЕКТР** (БАСНЯ)

Бир куни кеште,  
 Бир мүйеште  
 Табысты еки коленгке,  
 Жолдан ығысып,  
 Диуалға жабысып,  
 Сыпсыңг сыпсыңг сойленди.

Бреуи айтты:  
 Жолымыз қайтты —  
 Деди шашы урпейип.

Анау "паленше"  
 (Еситтим кеше)  
 Кетпекши дейди, "улкейип"...

Дегенде, оған  
 Екинши турған  
 Коленгкеге тил птип;  
 — "Бахыт қусын"  
 Оған қонған  
 Жберу керек уркитип.  
 Алайық, сени,  
 (Ямаса мени!.)  
 Бизлер соннан кембиз бе?  
 Ондай улес,  
 Оған емес,  
 Шнында достым тенг бизге.  
 Адам озине  
 Пайдасы жок  
 Мартебени аяр ма?  
 Байлайық жолын,  
 Устинен оның  
 "Домалақ арза" таярла.

- Жане айтсам саған,  
 Жақында маған,  
 Сын жазыпты бир онгбаған,  
 "Ким?" деп журсем,  
 Таныдым мен  
 Дос емес екен ол маған.

- Қайғырма жора!  
 Ондайға шара –  
 Қоллану деген дым онгай.  
 Бизлер "ха" десек,

Коптирме осек  
Копире тусер пиводай...

\* \* \*

Жумып козин,  
Олардың созин  
Турды тынглап электр.  
"Жабайы созли,  
Жат мнезли,  
Булар кимлер, не деп тур?"

Деп электр  
Ашты козин  
Нур саулеси жарқ етти,  
Коленгке қорқып,  
Диуалдан сырғып,  
Жер бауырлап жалп етти.  
Жолдаслар, келинг!  
Жақтыда коринг,  
Коленгкелерге қаранглар:  
Галстук таққан,  
Шляпа киген,  
Сып-сымбатлы-ақ адамлар.

\* \* \*

Оқушы жора,  
Абайлап қара,  
Ангқаулықта болма гез,  
Ескиликтинг,  
Коленгкеси —  
Булар журген ишмерез.  
Ондай кси —

Сыртқы туси  
 Сиз бенен меннен айнымас,  
 Журегин корсенг, —  
 Тиксинерсенг —  
 Кызғаншақ, менмен, тар, ылас.

Ашкараланг,  
 Оларды мудам  
 Электрдей жарқ етип,  
 Озь отына  
 Туссин ози  
 Жарғанаттай жалп етип.

*Нокис, 1953-жыл.*

## МАЗМУНЫ

Жыр ураны.  
 Уатан мухаббети.  
 Россия.  
 Пахтакеш досларыма.  
 Коммунистлер.  
 Колхозшы кыздың қосықлары  
 Жгиглердинг қутлықлауы.  
 Хырман басында.  
 Пахтакеш баба.  
 Институт естеликлери.  
 Ленин комсомолына.  
 Корчагиншилер жры.  
 Туылған қала жонинде ойлар.  
 Рус адебияты хаққында қосық.  
 Еркинлик жыршысына.  
 Кавказ.  
 Кисловод - Кавказ сулуы  
 Лермонтов турған уйде.

Озбек қзы Гулстан.  
Еки қосық.  
СССР-ға осек тағушыларга.  
Уллы Ктай мақалы.  
Уллы байрам танғында  
Ҳеш қашан!!..  
Коленгке менен электр

На каракалпакском языке

\* \* \*

**ИБРАГИМ ЮСУПОВ**

# **ЛИРИКА СЧАСТЬЯ**

**Стихи**

\* \* \*

**ККГИЗ**

Нукус – 1955 - Самарканд